

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Varhaiskasvatuksen arviointi ja kehittäminen - sanoista tekoihin

Laura Repo, arviointineuvos, Karvi
15.2.2019 Oulu, Pohjois-Suomen AVI

CASE

**Tiimissä on meneillään
viikkopalaveri, jossa arvioidaan
kuluneen viikon toimintaa.
Miten arviointia toteutetaan?**

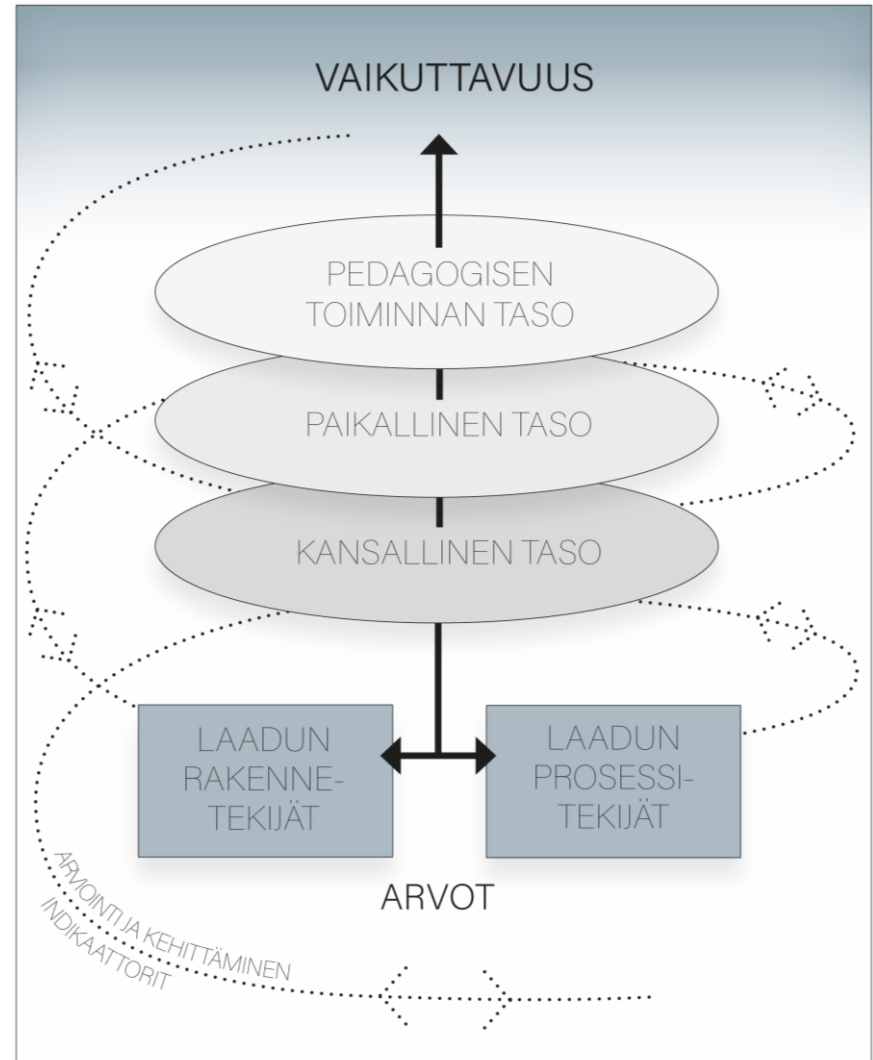
Miten arviointia sinun yksikössäsi / lapsiryhmässäsi toteutetaan?

- Pohditaan ja keskustellaan:
 - *Miten viikko meni? Ihan kivasti, metsäretki oli hieno!*
 - Huomiota kiinnitetään usein satunnaisiin tai jollain tavoin ajankohtaisiin asioihin.
 - Arviointi pohjautuu monesti mielikuviin, eikä sen tueksi ole välttämättä kerätty evidenssiä.
- Päivittäinen oman toiminnan ja pedagogisesti toteutetun työn reflektointi on tärkeä osa kehittävää työtä. Sen lisäksi tarvitaan kuitenkin systemaattista arviointia.

Yhteiset tavoitteet toiminnalle sekä tukea arvioinnin toteuttamiseen

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja kehittämisen kansallinen malli

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnilla on vahva arvoperusta

- Arvot kuvaavat sitä, *mitä* varhaiskasvatuksessa tavoitellaan ja *miksi* jotakin pidetään tärkeänä.
 - Arvot muodostavat siten perustan kansalliselle laadun määrittelylle.
 - Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin arvoperusta myötäilee yhteiskunnan yleistä opetusta ja koulutusta koskevaa arvoperustaa
 - Taustalla vaikuttavat myös kansainväliset sopimukset, kuten YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus.
-

Varhaiskasvatuksen laatu muodostuu erilaisista tekijöistä

Varhaiskasvatuksen laatutekijät ja niitä kuvaavat indikaattorit

- Perustuvat varhaiskasvatuslaissa, vasun perusteissa ja määriteltyihin tavoitteisiin sekä laajaan tutkimuskoontiin.
- Jaotellaan laadun **prosessitekijöihin ja rakennetekijöihin**
- Luovat pohjan yhtenäisille toimintatavoille ja periaatteille, joiden mukaisesti varhaiskasvatusta voidaan arvioida.
- Eivät sellaisenaan sovellu arviointityökaluksi → niiden pohjalta tulee määritellä tarkemmat arviointikriteerit.

Laadun prosessitekijät

→ Toteutuvat pedagogisen toiminnan tasolla:

- Prosessitekijät ovat varhaispedagogiikan ydintoimintoja ja yksikön pedagogista toimintakulttuuria, joilla on edelleen suora yhteys lapsen kokemukseen.
- Ne kuvaavat *miten* varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita ja sisältöjä käytännössä toteutetaan.

Millaisista tekijöistä varhaiskasvatuksen prosessilaatu koostuu?

- Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus
- Pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen
- Pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt
- Johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla
- Vertaisvuorovaikutus ja ryhmän ilmapiiri
- Henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö
- Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus

→ 26 indikaattoria

Vuorovaikutus prosessilaadun ytimessä

Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus

- 1.** Vuorovaikutus on myönteistä, välittävää, kannustavaa ja hellää. Henkilöstö sitoutuu lapseen ja lapsiryhmään.
- 2.** Henkilöstö on vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa lasten kanssa tavalla, joka vastaa lasten kehitystä, kiinnostuksen kohteita sekä oppimisen valmiuksia.
- 3.** Henkilöstö toimii sensitiivisesti ja havaitsee lasten aloitteet sekä vastaa niihin lasten osallisuutta ja toimijuutta tukevalla tavalla.
- 4.** Henkilöstö käyttää kieltä mahdollisimman rikkaalla ja monipuolisella tavalla lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden. Henkilöstö mukauttaa kielenkäyttönsä lapsen kokemusmaailmaan, sanoittaa toimintaa kielellisesti ja innostaa lapsia osallistumaan päivittäiseen kielelliseen vuorovaikutukseen omien edellytystensä ja taitojensa mukaisesti.
- 5.** Henkilöstö huomioi ryhmän kaikki lapset ja ymmärtää lasten erilaisia ilmaisun tapoja.

Millaista on lapsen kokema laatu?

Indikaattorien toteutumista arvioidaan kriteerien avulla

Mutta mikä on kriteeri?

- Arviointiperuste
- Indikaattoria tarkemmin määrittävä ominaisuus, joka pyritään muotoilemaan mahdollisimman konkreettisesti, jotta ko. ominaisuuden toteutumista arjessa voidaan arvioida (mitata)
- Selkeä, käytäntöä kuvaileva väittämä tai kysymys
- Kriteerejä voidaan arvioida ennalta määrätyllä skaalalla
 - ➔ Toteutuu erittäin hyvin, toteutuu hyvin, toteutuu kohtalaisesti, ei toteudu.
 - ➔ Tai yksinkertaisesti kyllä / ei -vaihtoehdoilla

Miten esimerkiksi vuorovaikutusta voidaan arvioida?

- Ensin päätetään, mitä tavoitellaan – mihin vuorovaikutuksen osa-alueeseen huomiota tulisi kiinnittää.
 - Sitten mietitään ja päätetään kriteerit, joilla vuorovaikutusta ja sen laatua voidaan konkreettisesti arvioida.
 - Esimerkiksi näin:
 - Indikaattori: ”Vuorovaikutus on myönteistä, välittävää, kannustavaa ja hellää. Henkilöstö sitoutuu lapseen ja lapsiryhmään.”
 - Kriteeri (esimerkki 1): ”Lapsille puhutaan myönteiseen äänensävyyn kaikissa tilanteissa.”
 - Kriteeri (esimerkki 2): ”Henkilöstö varmistaa päivittäin, että kaikille lapsille osoitetaan lämpöä, kiintymystä ja hyväksyntää.”
-

Esimerkki systemaattisen arvioinnin etenemisestä

s. 29

Arviointi voi lähteä liikkeelle myös tarpeesta

- Ryhmää havainnoidessa on huomattu jotain, jota tulee muuttaa / kehittää

- Arvioimalla voidaan tuottaa luotettavaa tietoa siitä, tuottivatko toimenpiteet toivottua tulosta.

Esimerkki tarvelähtöisen arvioinnin etenemisestä, s. 30

Laadun rakennetekijät

→ Toteutuvat kansallisella, paikallisella ja pedagogisen toiminnan tasoilla:

- ovat varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyviä tekijöitä, joita määrittävät ja säätelevät esimerkiksi lait, asetukset ja muut valtakunnalliset asiakirjat ja ne ovat sen vuoksi suhteellisen pysyviä.
- liittyvät siihen, *kuka* vastaa varhaiskasvatustoiminnasta, *missä* toimintaa toteutetaan ja *millaiset* puitteet toiminnalle luodaan.

Varhaiskasvatuksen laadun rakennetekijät

- Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö
- Varhaiskasvatuksen riittävyys, saatavuus, saavutettavuus ja inklusiivisuus
- Varhaiskasvatusta ohjaava opetussuunnitelma
- Henkilöstön perus- ja täydennyskoulutus sekä osaamisen kehittäminen
- Huoltajille suunnattu varhaiskasvatusta koskeva ohjaus ja neuvonta
- Varhaiskasvatuspalvelujen ohjaus, neuvonta ja valvonta
- Yhtenäinen koulutus- ja kasvatusjärjestelmä ja siirtymät
- Varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen rakenteet
- Varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmä
- Henkilöstörakenne ja varhaiskasvatukselle varatut resurssit
- Varhaiskasvatuksen työaikarakenteet ja -suunnittelu
- Lapsiryhmän rakenne ja koko
- Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksen riittävyys, saatavuus, saavutettavuus ja inklusiivisuus

Kansallisella tasolla

- 5.** Kansallinen ohjausjärjestelmä turvaa kaikkien lasten oikeuden varhaiskasvatukseen. Laadukkaat, inklusiivisuuden periaatetta toteuttavat palvelut ovat kaikkien lasten saatavilla ja saavutettavissa.
- 6.** Kansallinen ohjausjärjestelmä linjaa ja turvaa yksilöllisen kehityksen ja oppimisen tuen toteuttamisen, jotta jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen.

Paikallisella tasolla

- 7.** Varhaiskasvatuksen järjestäjän on varmistettava, että laadukkaat, inklusiivisuuden periaatetta toteuttavat varhaiskasvatuspalvelut ovat kaikkien lasten saatavilla ja saavutettavissa.
- 8.** Paikalliset varhaiskasvatuspalvelut on järjestetty siten, että ne turvaavat kehityksen ja oppimisen tuen toteuttamisen ja varmistavat, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen. Lapsen tarvitsema tuki tuodaan lapsen oppimisympäristöön.

Pedagogisen toiminnan tasolla

- 9.** Päiväkodin johtaja varmistaa päivittäin, että paikalla on lain edellyttämä ja riittävä määrä henkilöstöä lasten määrään nähden, jotta lasten turvallisuus ja vuorovaikutussuhteiden pysyvyys voidaan taata sekä varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet toteutuvat.
- 10.** Varhaiskasvatuksen henkilöstö varmistaa, että kaikki lapset voivat osallistua kaikkeen toimintaan taustastaan ja yksilöllisistä ominaisuuksistaan riippumatta.

**Osa indikaattoreista todentuu
sekä rakennetekijöinä että
prosessitekijöinä
- esimerkkinä johtajuus**

Varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmä

Paikallisella tasolla

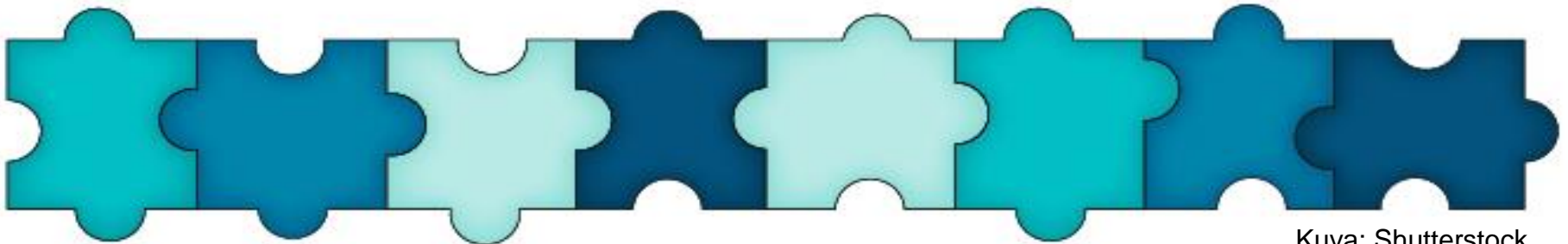
- 27.** Paikallisella tasolla on selkeä varhaiskasvatuksen päätöksenteko- ja johtamisjärjestelmä, johtamisen rakenteet ja menettelytavat. Johtamisjärjestelmä tukee henkilöstön pedagogista työtä ja lasten hyvinvointia sekä varmistaa varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisen.
- 28.** Varhaiskasvatuksen johtaminen perustuu arviointi-, seuranta- ja ennakoititietoon sekä asiantuntija- ja tutkimustietoon. Varhaiskasvatuksen johtamisesta vastaavilla henkilöillä on riittävä varhaiskasvatuksen asiantuntemus ja johtamistaito.

Johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla

- 15.** Varhaiskasvatusyksikön johtaja vastaa yksiköidensä pedagogiikan tavoitteellisesta ja suunnitelmallisesta johtamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä sekä henkilöstön työssä oppimisen mahdollistamisesta. Pedagogiikan johtaminen toteutuu varhaiskasvatuksen opettajien tuella ja koko henkilöstöä osallistaen.
- 16.** Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on lapsiryhmän toiminnan suunnittelu, toiminnan tavoitteiden toteutuminen sekä toiminnan arviointi ja kehittäminen. Koko henkilöstö yhdessä suunnittelee, toteuttaa, arvioi ja kehittää pedagogista toimintaa.

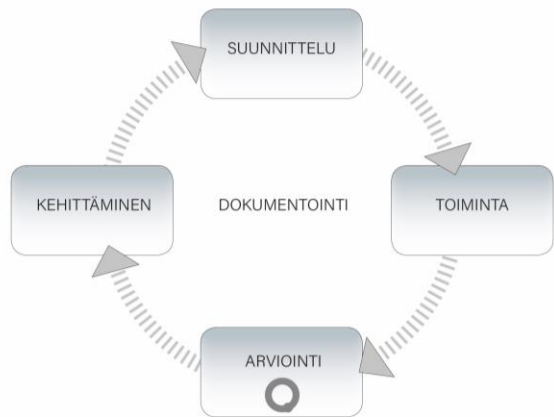
Laadun eri tekijät ovat riippuvaisia toisistaan

- Laadun rakenteelliset ja prosessitekijät ovat dynaamisessa vuorovaikutuksessa keskenään.
- Rakenteellisten laadun tekijöiden yhteisvaikutusten on todettu ennustavan prosessin laatua yksittäisiä rakenteellisia tekijöitä paremmin.
- Jos rakenteet eivät ole kunnossa, eivät prosessitkaan ole yleensä laadukkaita.
- Laadun eri tekijöiden rinnakkainen tarkastelu on arvioinnin onnistumisen kannalta tarpeellista.

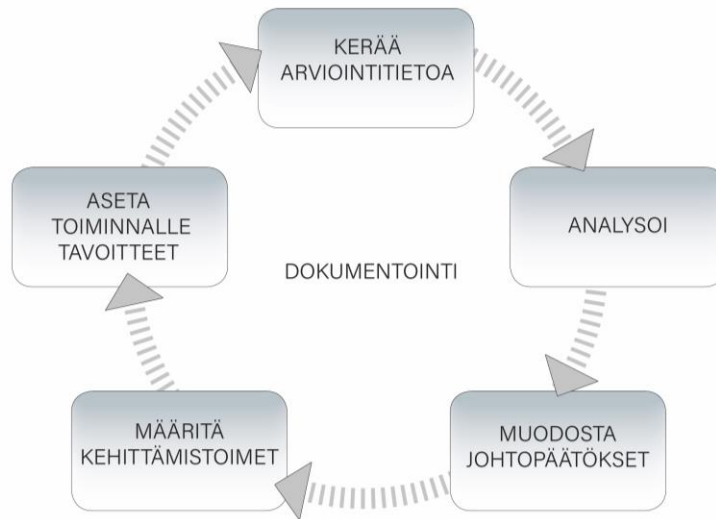

Laadun arvioinnin systemaattisuus

Arviointi ei ole vain tiedon keräämistä.

Arviointi on prosessi, johon liittyy useita erilaisia vaiheita!

Arviointitiedon kerääminen ja analysointi

- Tiedon kerääminen
 - MITÄ aiomme arvioida ja MIKSI?
 - MILLOIN on tarkoitus arvioida?
 - MITÄ tietoa kerätään ja MILLAISISTA asioista?
 - MITEN tieto dokumentoidaan?
 - KUKA tai KETKÄ arvioinnin toteuttaa?
- Arviointitiedon analysointi
 - Miten, missä ja milloin kerätty tieto käsitellään?
 - Analysointi riippuu siitä, millaista tietoa on kerätty.
 - Määrällinen tieto/ laadullinen tieto

Arvioinnin tulee olla kehittävä

- Kehittävässä arvioinnissa korostuu luottamus, avoin keskustelu ja dialogi → arviointi ei perustu kontrolliin tai tilivelvollisuuteen
 - Arviointia tehdään oman toiminnan kehittämiseksi, ei ulkopuolista arvioitsijaa tai muuta tahoa varten → arvioinnissa ei tehdä vertailuun perustuvaa järjestykseen asettamista
 - Kehittävä arviointi korostaa toiminnan suuntautumista tulevaisuuteen → arviointi tuottaa mahdollisuuden oppia jotain uutta
 - Arvioinnissa korostuu vertaisoppiminen, vertaisarviointi sekä hyvien käytäntöjen avoin jakaminen ja hyödyntäminen
 - Kehittävän arvioinnin neljä keskeistä periaatetta ovat osallisuus, monimenetelmällisyys, mukautuvuus sekä läpinäkyvyys (Atjonen 2015)
-

Arvioinnin eettisyys

Laadun indikaattorien ja kriteerien ulkopuolelle voi jäädä sellaisia asioita, joiden arvioiminen on lapsen kohtaamaan laadun kannalta välttämätöntä. Monipuolisesti toteutetun arvioinnin avulla varmistetaan, että huomio kiinnittyy riittävässä määrin lapsen kokemukseen tilanteesta, riippumatta siitä, millaisilla kriteereillä toimintaa arvioidaan.

- Kenen näkökulmasta ja ketä varten arviointia tehdään? Kenen ääni korostuu?
- Millaisin eri tavoin arviointitietoa tuotetaan? (esim. havainnointi, palautekyselyt, arviointimittarit, haastattelut...jne.) → Arvioinnin tulee olla monipuolista!
- Pedagogisen dokumentoinnin prosessi suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen välineenä

Yhteenvetona

Arvioinnin tulee siis olla

- **Systemaattista ja suunnitelmallista**
= Arvioinnilla tulee olla sovitut rakenteet.
- **Tavoitteellista**
= Arvioinnilla tulee olla tavoitteet, johon kaikki sitoutuvat ja jota vasten arviointia peilataan
- **Jatkuvaa**
= Osa arkea!
- **Johdettua**
= Päätetään, kuka vastaa arviointiprosessin läpiviennistä (johtaja / ryhmän opettaja).
- **Kehittämiseen tähtäävää**
= Tavoitteena toiminnan jatkuva parantaminen.

Pienin askelin eteenpäin!

Vakan arvioinnin kehittäminen Karvissa

- Arvioinnin verkkoportaali
- Arviointityökaluja → Näitä aletaan tuottaa asiantuntijaryhmässä syksystä alkaen ja indikaattoreita priorisoiden → Ei kaiken tyhjentäviä kriteerilistauksia!
- Digitaalinen arviointijärjestelmä → Arviointitiedon keräämiseen paikalliselta ja kansalliselta tasolta
- Tukimateriaalia paikallisen tason laadunhallintaan
- Tukea ja koulutusta (Loisto-verkoston ”arviointisparraaja” -koulutukset)

Arvioinnin tarkoituksena on parantaa toiminnan laatua ja lasten elämää varhaiskasvatuksessa. Koska vain laadukkaalla varhaiskasvatuksella on myönteisiä vaikutuksia lasten myöhempään elämään.

Kiitos!

Lisää tietoa karvi.fi/varhaiskasvatus

laura.repo@karvi.fi